

Paula Becker-Modersohn.

I.

Grenzenlooze verheerlijking van de doode na groote miskenning van de levende schilderes. — Haar levensloop en werk. — Dagboek en brieven. — Invloed van Bernhard Hoetger, die nu haar tempel te Bremen heeft gebouwd.

(Particuliere correspondentie.)

Berlijn, 9 Juni.

Met enkele woorden is in ons blad reeds gerept van de plechtige opening van het „Paula Becker-Modersohn-Haus“ in de Böttcherstrasse te Bremen. Er mag over deze inhuldiging, die op de meesten der vijfhonderd genoodigden een zeer diepen indruk heeft gemaakt, zeker nog wat worden gezegd. En tevens over de schilderes, aan wier nagedachtenis het nieuwe fel gehelpte en veel bewonderde gebouw is gewijd, alsmede over dit gebouw zelf en over de Böttcherstrasse in het algemeen.

Paula Becker-Modersohn heeft tijdens haar korte leven alle groote en grievende teleurstellingen van den kunstenaar gekend. Behalve haar man Otto Modersohn, zelf een der sterkste talenten, die zich sinds een dertigtal jaren in het heidedorp Worpswede bij Bremen hebben gevestigd, geloofde niemand in haar zeldzaam talent. Later, na haar verblijf te Parijs, bleek, dat zij in Rainer Maria Rilke een groot bewonderaar had gevonden en na haar dood heeft Heinrich Vogeler, de fijnste en diepstevoelende van alle „Worpsweder“, met harts-tocht den strijd voor haar opgenomen. Thans heeft Paula, zooals zij kort-af door al haar bewonderaars en vereerders, wordt genoemd, haar eigen gemeente van kunstenaars en kunstkenner, die in haar gelooven en die door een grenzenlooze verheerlijking van haar talent en haar werk pogen te herstellen wat aan de levende schilderes werd misdaan. Dr. Ludwig Roselius, deze merkwaardige man, industrieel, fabrikant, schrijver, kunst-kenner en Maecenas, is hun leider.

Haar levensloop is kort verteld: Paula Becker werd op 8 Februari 1876 te Dresden geboren. Haar vader was architect in dienst der spoorwegen. Net als haar moeder, stamde hij uit een geslacht van geleerden, officieren en hooge ambtenaren. Als Paula twaalf jaar oud is, verhuist de familie naar Bremen, alwaar het meisje het gewone middelbare onderwijs geniet. Noch hier, noch te Londen, waar zij een tijdlang bij familieleden logeert, blijkt, dat zij bijzondere begaafdheid bezit. Toch voelt Paula zich aangetrokken tot de schilderkunst, maar eerst, nadat zij voldaan heeft aan het verlangen harer ouders en, na haar terugkeer te Bremen, het onderwijzersexamen heeft afgelegd, krijgt zij les in het teekenen. In 1896 vestigt zij zich te Berlijn, waar een viertal der bekendste schilders van den tijd, o.a. Dettmann, haar leeraars worden.

Naar Worpswede komt zij voor het eerst in den zomer van 1897. Hier hebben zich net de eerste „Worpsweder“ gevestigd, de zes schilders, die de kern voor de latere kunstenaars-kolonie vormden en op zoovele jonge krachten van hun tijd sterken invloed hebben geoefend: Mackensen, die later directeur van de „Hochschule für Bildende Künste“ te Weimar werd, Otto Modersohn, Vogeler, de communist, die zich sinds enkelen tijd nitsluitend wijdt aan zijn politieke idealen, Hans am Ende, die in den zomer van 1918 overleed, Vinnen en Overbeck. Ook zij wordt getroffen door het primitieve en het onvervalschte van het landschap en van de menschen. Na nog een winter te Berlijn te hebben gestudeerd en na een reis door Noorwegen te hebben gemaakt, vestigt zij zich in den hefat van 1898 in het dorpje, dat zij tot haar dood getrouw is gebleven. Af en toe worden weliswaar uitstapjes naar Parijs ondernomen, waar Paula vriendschap sluit met Rilke, maar steeds keert zij naar Worpswede terug.

In den zomer van 1900 verlooft Paula zich met Otto Modersohn, wiens eerste vrouw bij de geboorte van haar kind overleed, een lot dat ook voor Paula bestemd was. Met Pinksteren 1901 wordt het huwelijk gesloten. Het jonge paar vestigt zich met het dochtertje van Modersohn in een der kleine boeren-huisjes, dat thans door den gendarm van Worpswede wordt bewoond. Ieder jaar reist Paula naar Parijs, waar zij in 1906 kennis maakt met Bernhard Hoetger.

Worpswede is ingewijd. Ten slotte heeft Dr. Roselius nog een paar der indrukwekkendste doeken der schilderes in zijn eigen woning te Bremen behouden.

Paula schilderde voornamelijk vrouwen, kinderen, stillevens. „Zij zag“, zeide een der sprekers bij het indrukwekkende feest te Bremen, „de vrouwen als een vrouw en de kinderen als een kind“. Rilke heeft dit nog mooier gezegd in zijn aan haar gewijde woorden uit zijn Requiem:

Denn das verstandest du: die vollen Früchte
Die legtest du auf Schalen vor dich hin
und wogst mit Farben ihre Schwere auf.
Und so wie Früchte sahst du auch die Frauen
und sahst die Kinder so, von innen her
getrieben in die Formen ihres Daseins.

De werken der kunstnares, voor zoover zij hangen in de heldere zalen van het huis, dat haar naam draagt, geven een duidelijk beeld van haar ontwikkeling: Wij zien er de eerste schuchtere proeven eener nieuwe kunst en wij zien er ook de van kleur en lijn zoo zeldzaam mooie doeken uit de laatste jaren van haar leven. Nauwelijks tien jaar heeft Paula, die immers een-en-dertig jaren oud overleed, zich kunnen wijden aan de kunst en men staat verbaasd over het vele, dat zij in dit korte tijdperk heeft tot stand gebracht. Deze schilderes is nimmer met haar arbeid tevreden geweest en heeft steeds naar verdere verbetering gestreefd. Zij was niet, als zoovele harer kunstzusters en -broeders, ingenomen met het eigen werk. Zij kon dit ook nauwelijks zijn, aangezien zelfs haar naaste omgeving vrijwel geen waardeering voor haar kunst had. Hoe zwaar zij toch vaak, ondanks al haar zelfvertrouwen, in deze moeilijke jaren geleden heeft, wij lezen het telkenmale in haar dagboek en haar brieven.

Paula zocht steeds weer nieuwe wegen, die naar de volmaaktheid moesten leiden. Hoezeer zij ook het werk van Heinrich Vogeler en van haar leermeester Mackensen bewonderde, te Worpswede vond zij niet wat zij zocht — en dit was de reden van de vele uitstapjes naar Parijs, van waar zij steeds gesterkt thuiswaarts keerde. Hoezeer zij ook trachtte gevrijwaard te blijven van elken vreemden invloed, en zich vooral poogde te onttrekken aan de sfeer der impressionisten, toch heeft zeker Cézanne een rol gespeeld in de laatste jaren harer ontwikkeling. Sterker misschien nog was echter de invloed, dien de architect en beeldhouwer Hoetger op haar uitoefende. Van Hoetger en diens vrouw heeft zij een aantal portretten geschilderd en Hoetger is het geweest, die na haar dood, met den machtigen steun van Ludwig Roselius, te Bremen den tempel voor Paula Becker-Modersohn heeft opgericht.

In de lente van 1907 reist zij met haar man weer naar Worpswede, alwaar zij, na den ganschen zomer onverpoosd te hebben gearbeid, op 20 November overleed, weinige dagen na de geboorte van haar dochtertje. Deze heeft verleden week de feestelijkheden ter eere van haar moeder te Bremen bijgewoond.

Paula Becker-Modersohn ligt begraven op het kleine kerkhof van Worpswede. Haar graf is getooid met het monument, dat Bernhard Hoetger voor haar heeft vervaardigd en dat zeker een der fraaiste werken van dezen meester is. Een rustende vrouw, die droomend naar den hemel blik. In haar schoot rust een kind.

* * *

De eenige tentoonstelling harer werken, die tijdens haar leven is gehouden, was een groot fiasco: De kritiek was onmeedoogend, zonder dat haar oordeel Paula echter ontmoedigde. Na haar dood is men deze kunstnares eerst beter gaan begrijpen, nadat zoowel Dr. Roselius als Heinrich Vogeler (die, zoolang Paula leefde, geen voet in haar atelier heeft gezet) door woord en geschrift de aandacht op deze merkwaardige verschijning in de Deutsche schilderkunst hadden gevestigd. Zeer veel heeft tot het verhoogen harer populariteit de publicatie van haar indrukwekkend dagboek en van een deel harer briefwisseling bijgedragen. Dr. Roselius heeft geleidelijk het grootste gedeelte van het werk van Paula in zijn bezit vereenigd. De meeste schilderijen en teekeningen zijn thans ondergebracht in de zalen van het Paula Becker Modersohn Haus; een aantal typeerende werken hangen in het nieuwe gebouw der „Wirtschaftliche Vereinigung der Worpsweder Künstler“, dat ook weer van de hand van Hoetger is en dat ééndag na het Paula Becker Modersohn Haus te